

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

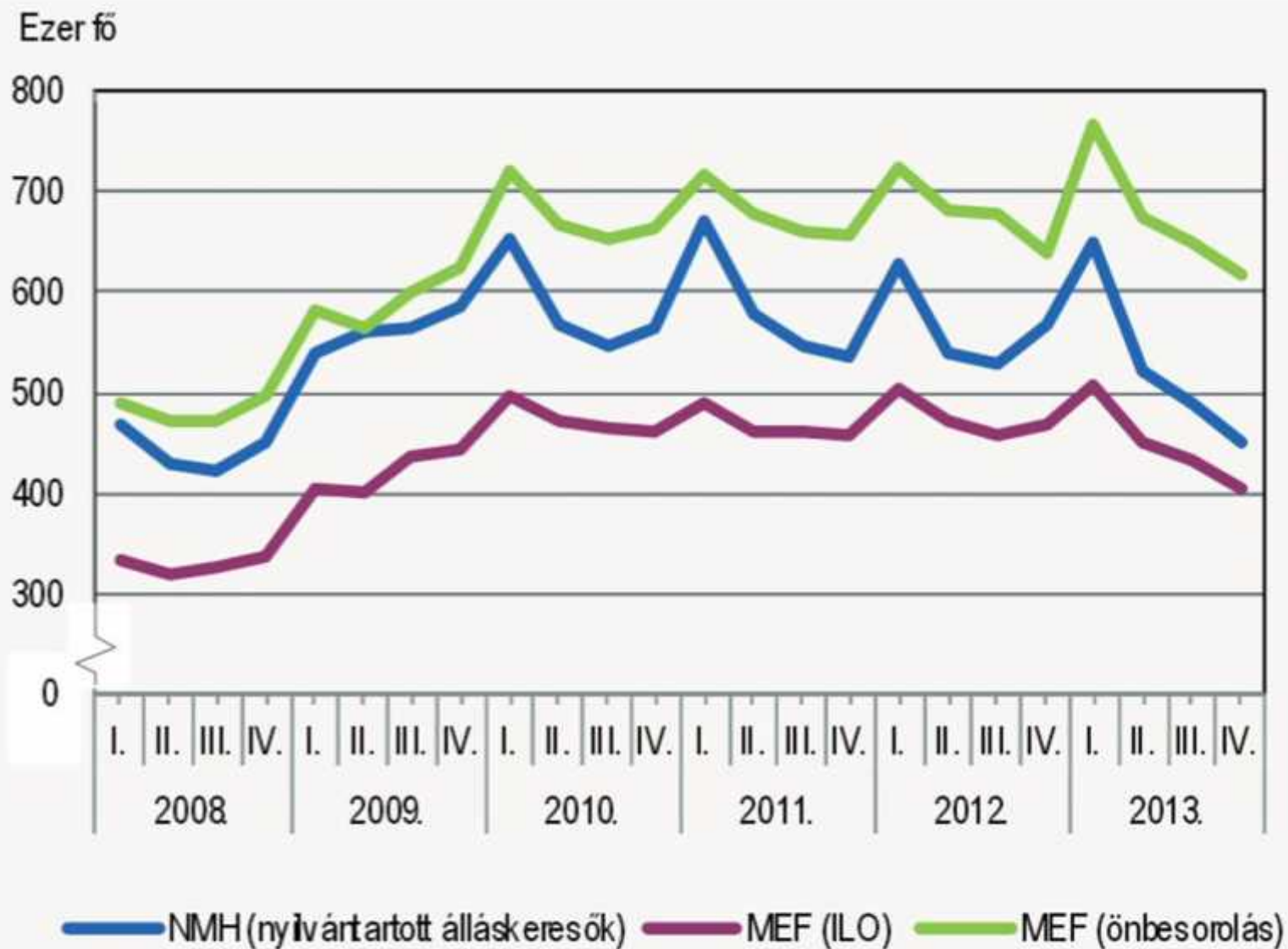
A foglalkoztatási problémák társadalmi hatásai, a vidéki Magyarország lehetőségei

DR. BALCSÓK ISTVÁN

**„LÉLEKKEL A VIDÉKÉRT – TUDOMÁNY ÉS
VIDÉKFEJLESZTÉS A HELYI MÉDIÁBAN”**

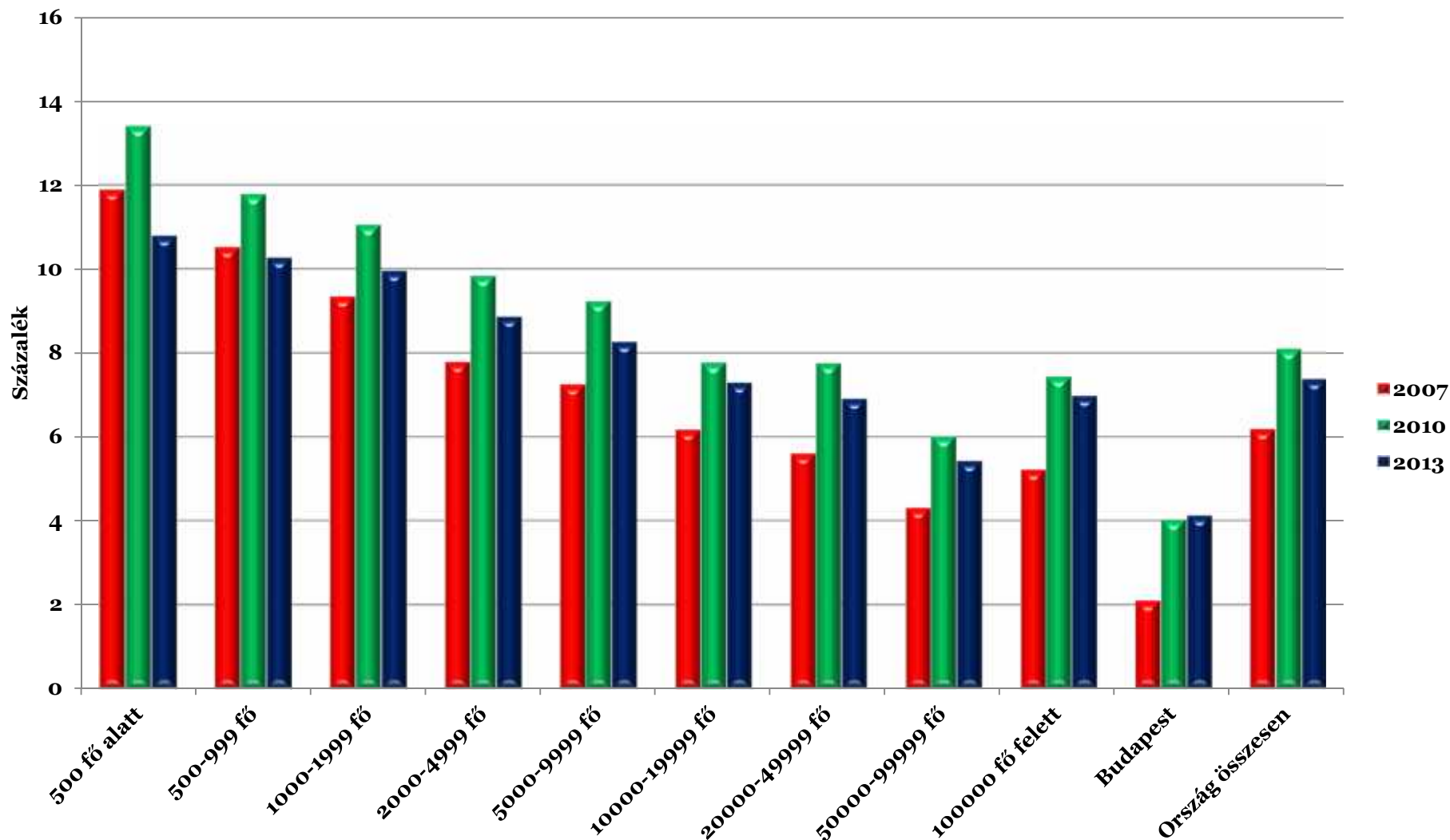
GYOMAENDRŐD, 2014. AUGUSZTUS 29.

A munkanélküliségi ráták alakulása Magyarországon

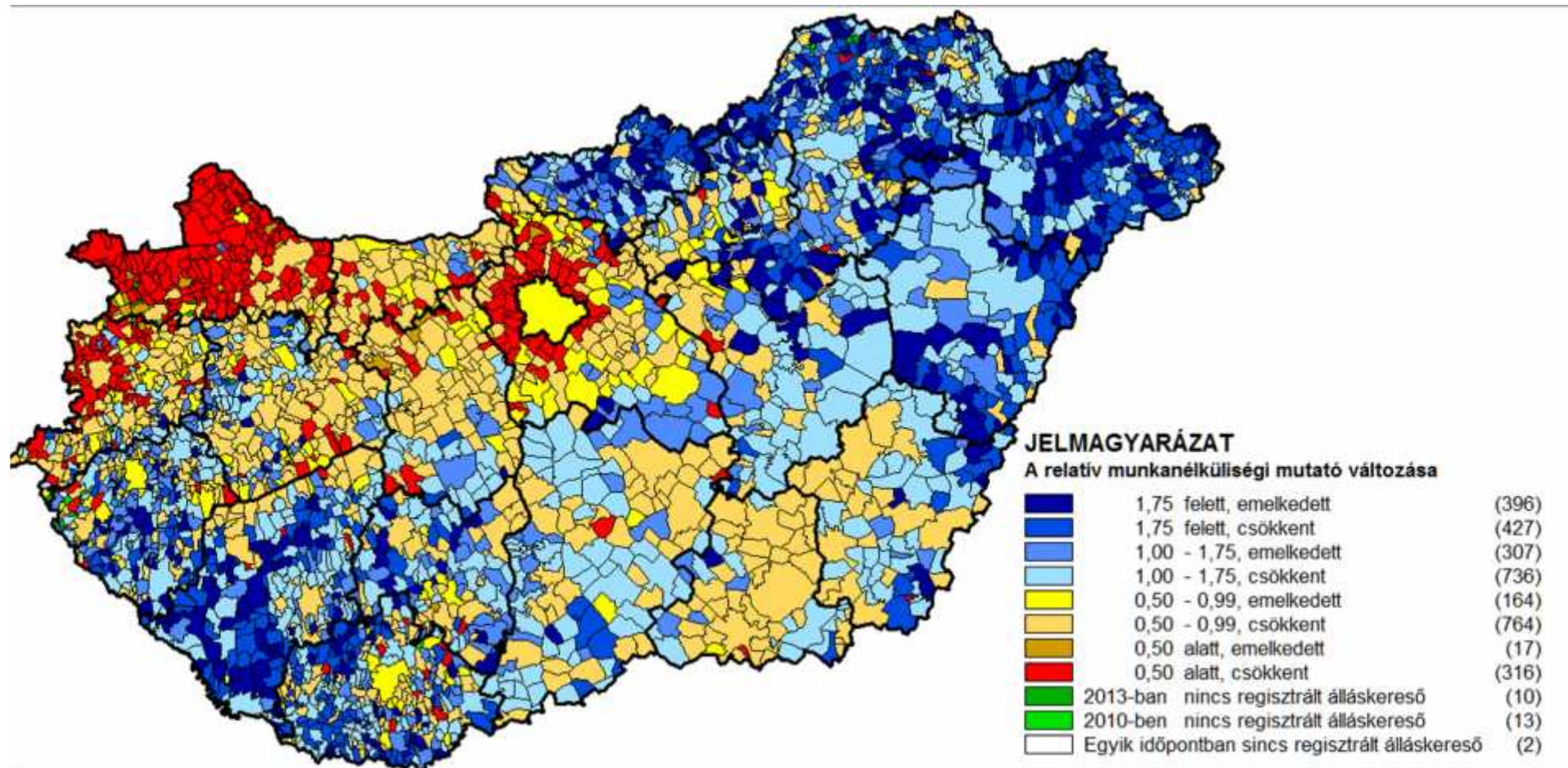

Forrás: Munkaerő-felmérés, NMH regiszter.

A munkanélküliségi mutató alakulása a települések népesség-kategóriái szerint

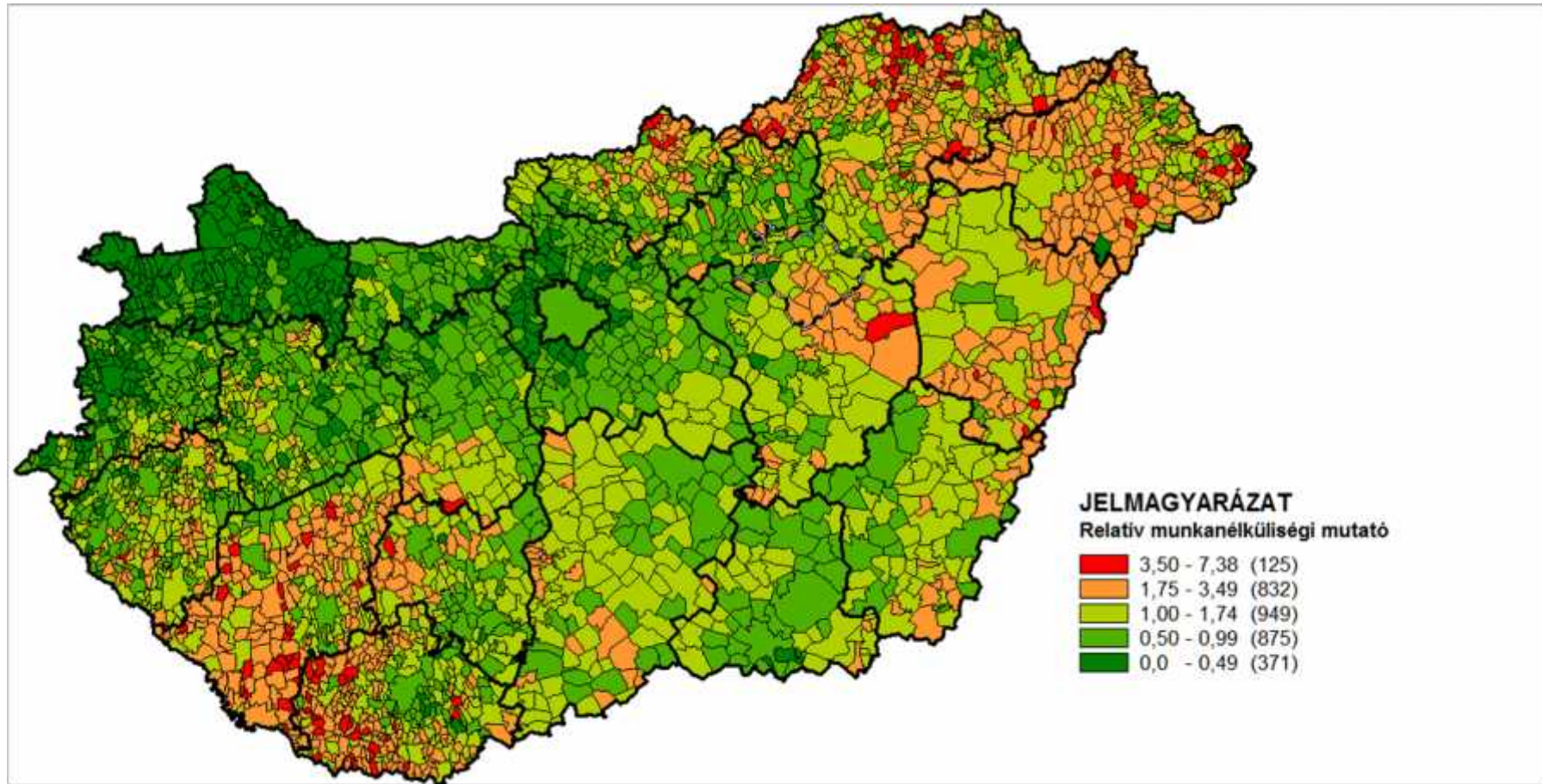

A relatív munkanélküliségi mutató változása 2010-2013 között

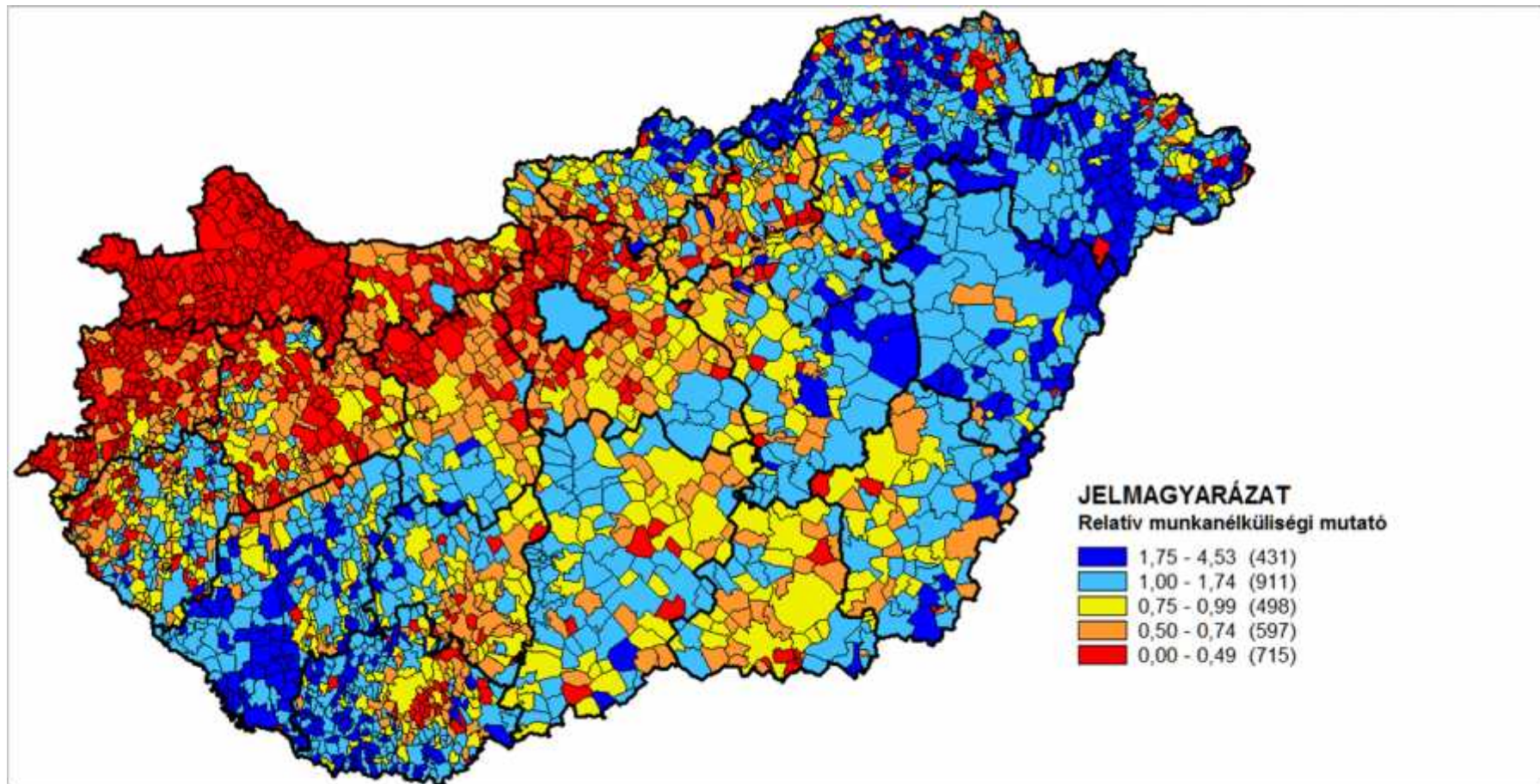
Dél-Alföld: 85,2%, Észak-Alföld: 94,8%, országos átlag: 91,0% (2010=100)

A relatív munkanélküliségi mutató településenként 2014. 02. 20-án

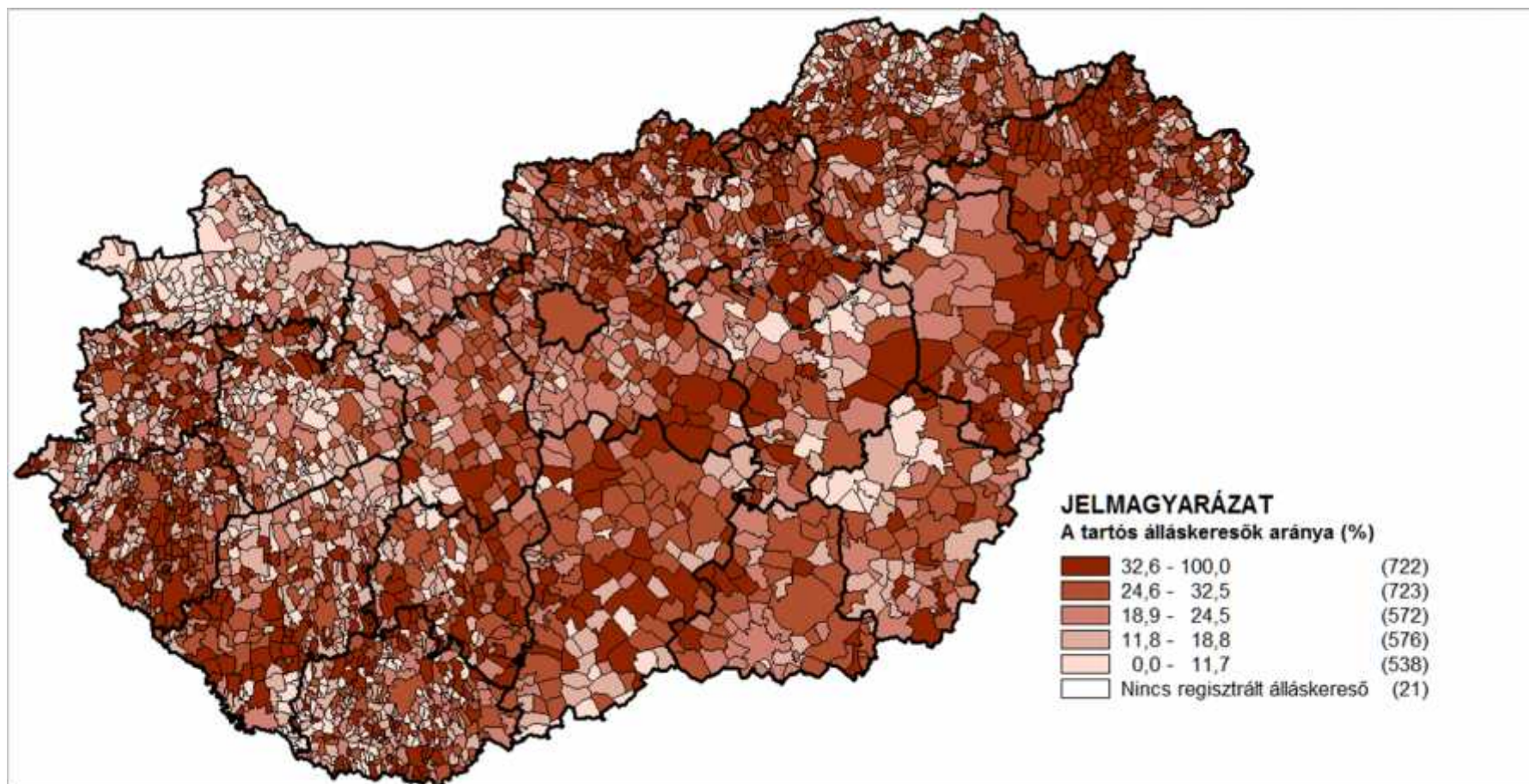
Dél-Alföld: 1,06, Észak-Alföld: 1,61 (Sz.-Sz.-B.: 1,85), országos átlag: 1,00

A relatív munkanélküliségi mutató alakulása a települések népesség-kategóriái szerint (2014.02.20.)

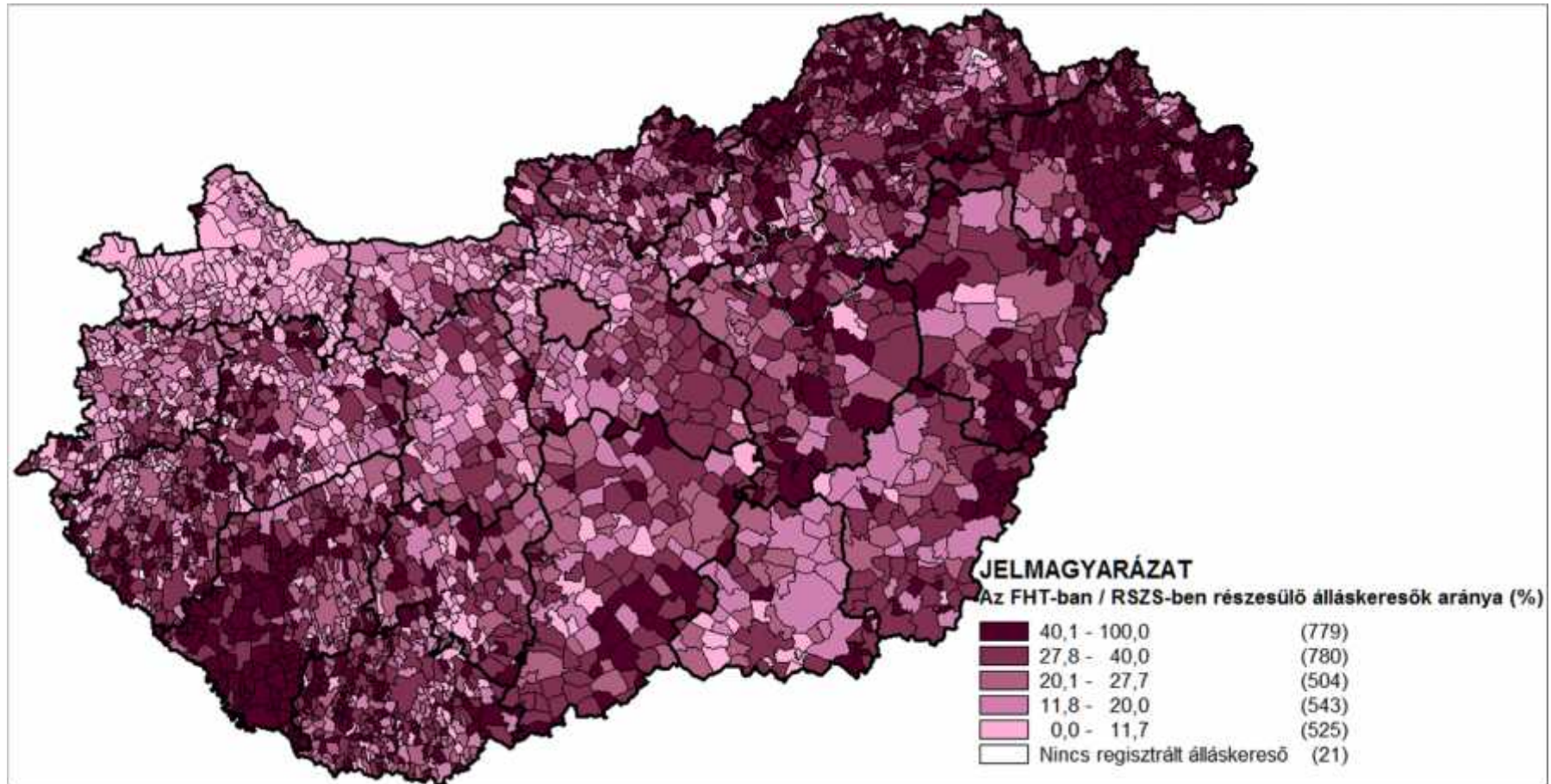
Dél-Alföld: 1,06, Észak-Alföld: 1,61 (Sz.-Sz.-B.: 1,85), országos átlag: 1,00

A tartós (>365 napja folyamatosan regisztrált) álláskeresők aránya, 2014. 02.

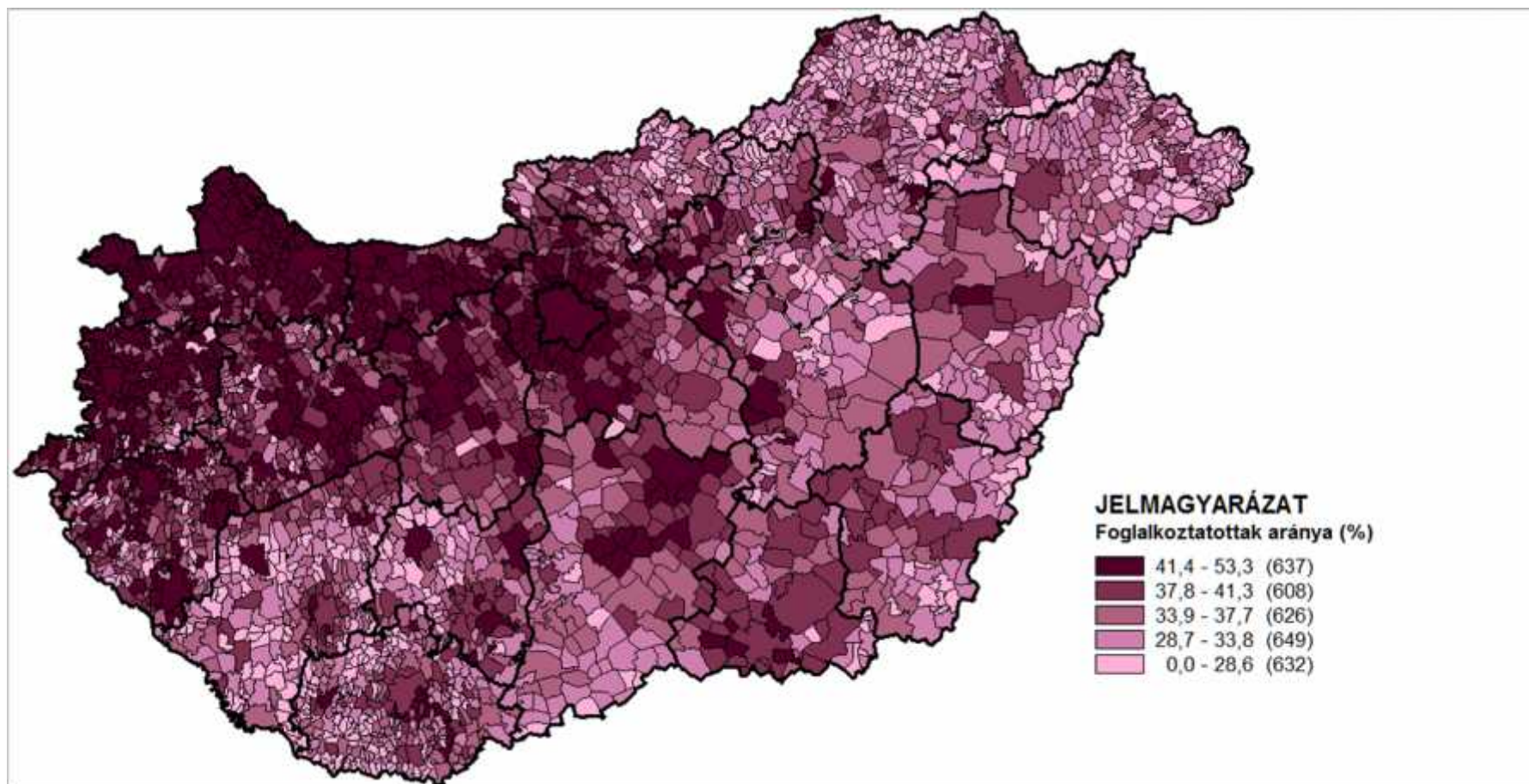
Dél-Alföld: 22,9%, Észak-Alföld: 25,2% (Sz.-Sz.-B.: 29,9%), országos átlag: 24,6%

Az FHT-ban/RSzS-ben részesülő álláskeresők aránya (2014. 02. 20.)

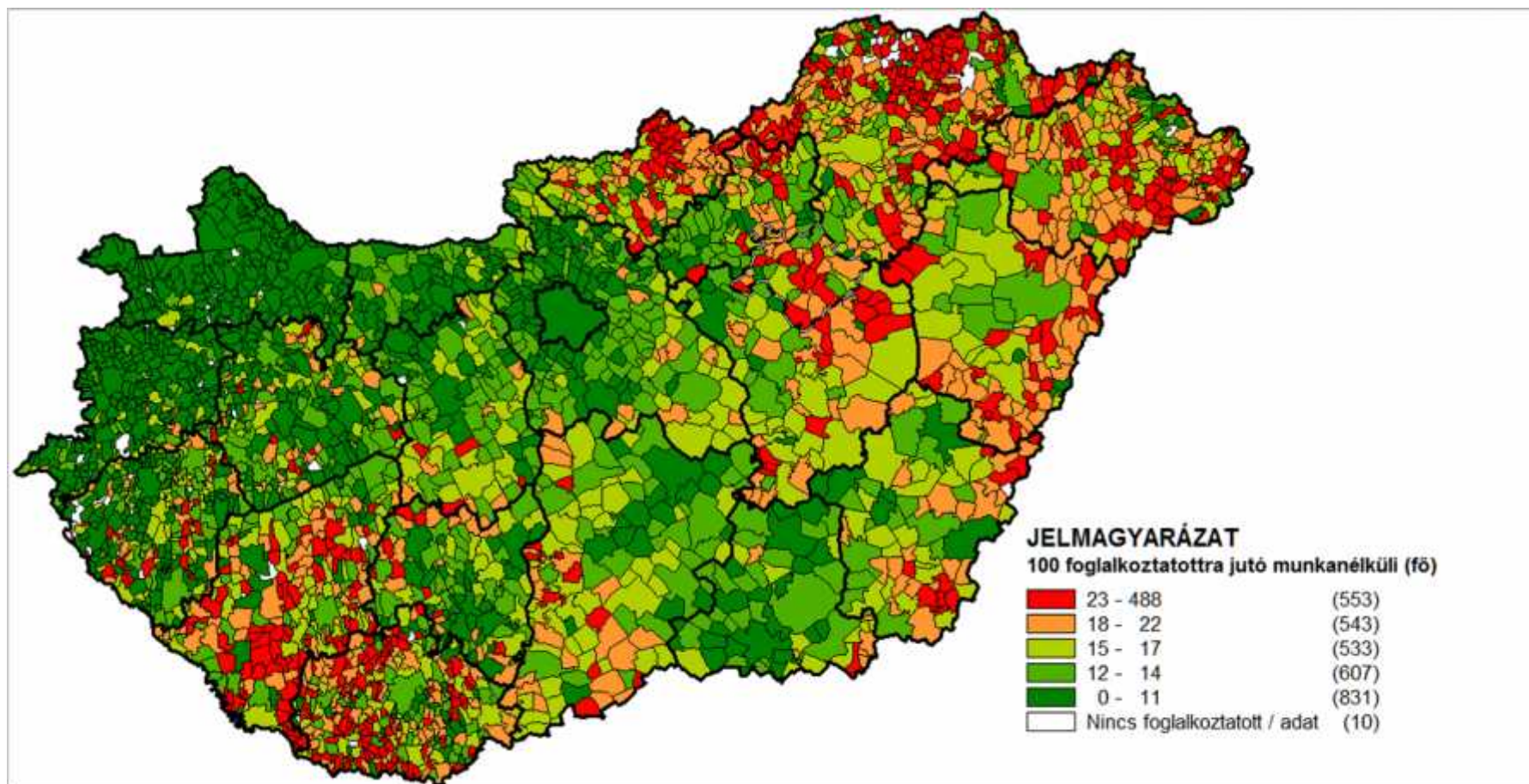
Dél-Alföld: 23,6%, Észak-Alföld: 33,1% (Sz.-Sz.-B.: 39,8%), országos átlag: 27,8%

A foglalkoztatottak aránya a teljes népességben belül (Népszámlálás, 2011)

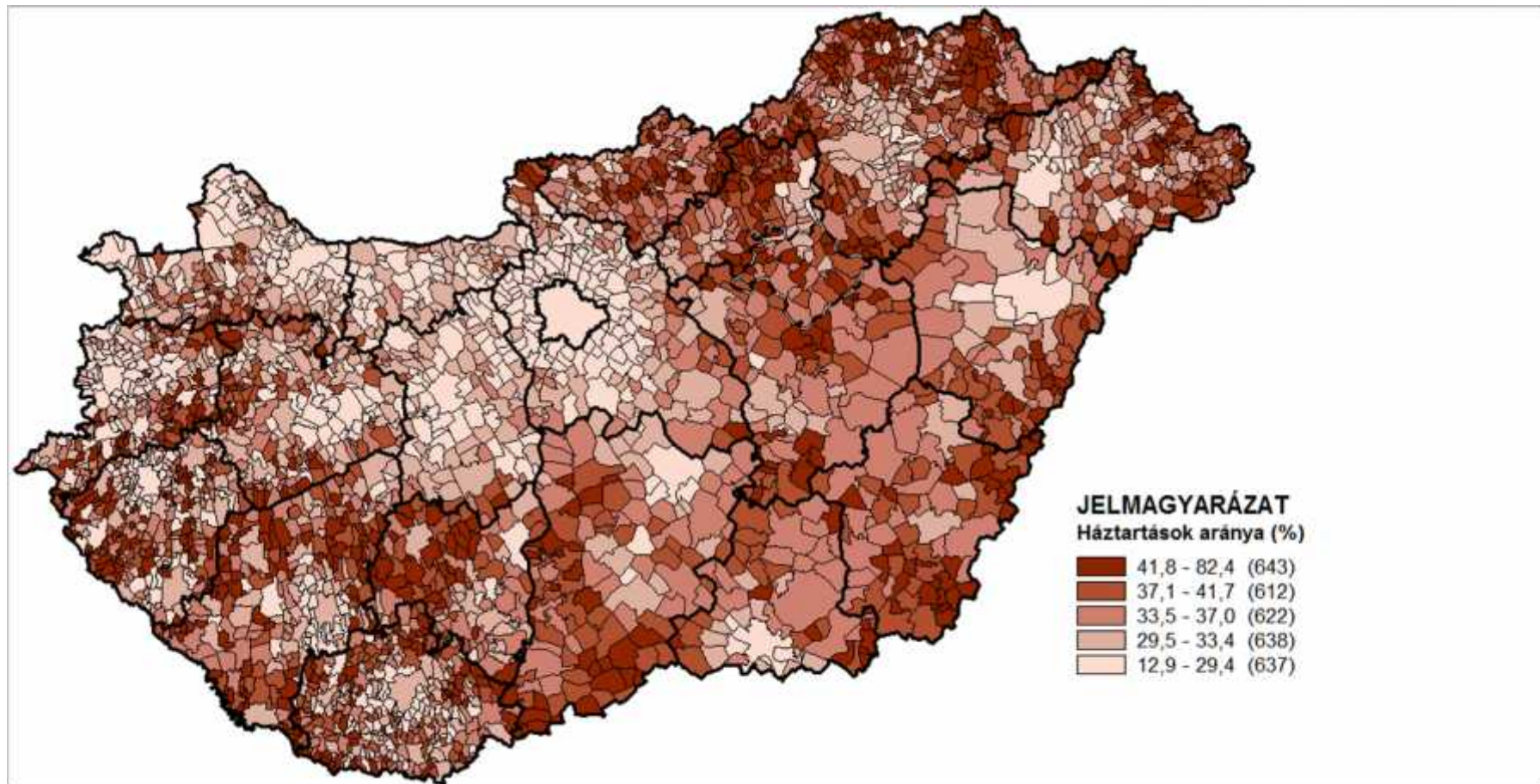
Dél-Alföld: 38,3%, Észak-Alföld: 35,4% (Sz.-Sz.-B.: 33,7%), országos átlag: 39,7%

A 100 foglalkoztatottra jutó munkanélküliek száma (Népszámlálás, 2011)

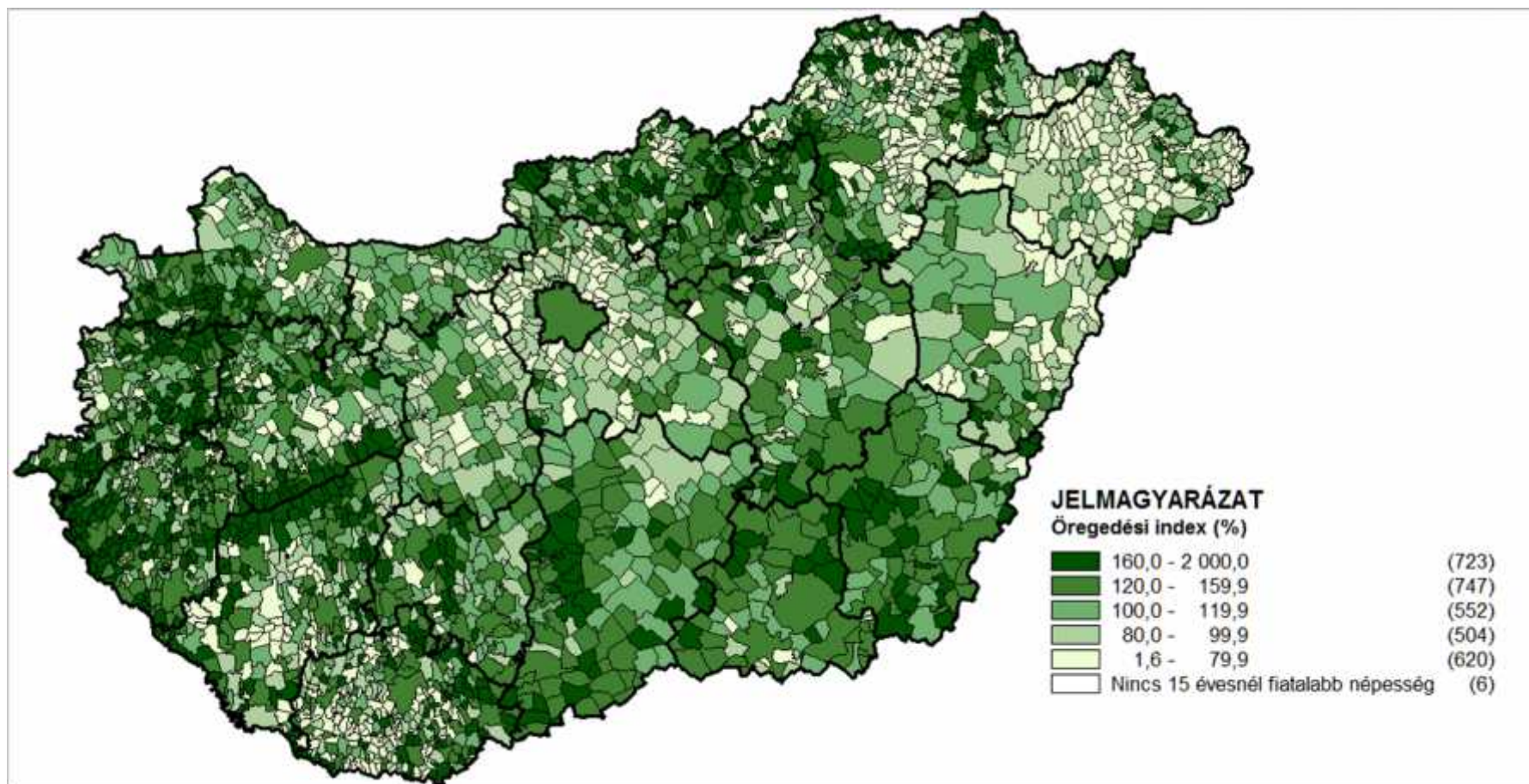
Dél-Alföld: 14,7, Észak-Alföld: 19,5 (Sz.-Sz.-B.: 21,7), országos átlag: 14,4

Az inaktív keresővel rendelkező háztartások aránya (nincs foglalkoztatott - Népszámlálás, 2011)

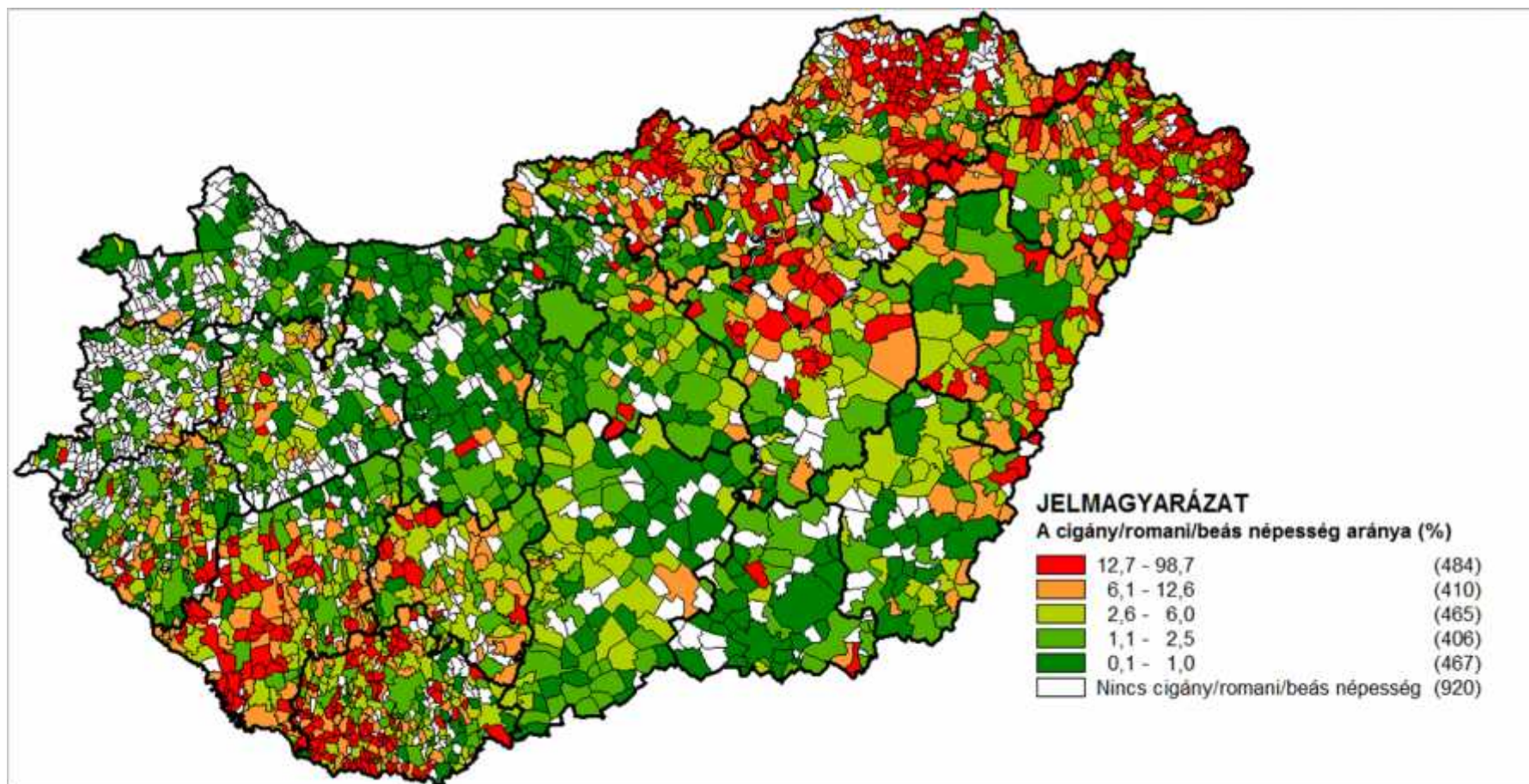
Dél-Alföld: 34,4%, Észak-Alföld: 33,2% (Sz.-Sz.-B.: 32,8%), országos átlag: 31,2%

Az öregedési index alakulása településenként (Népszámlálás, 2011)

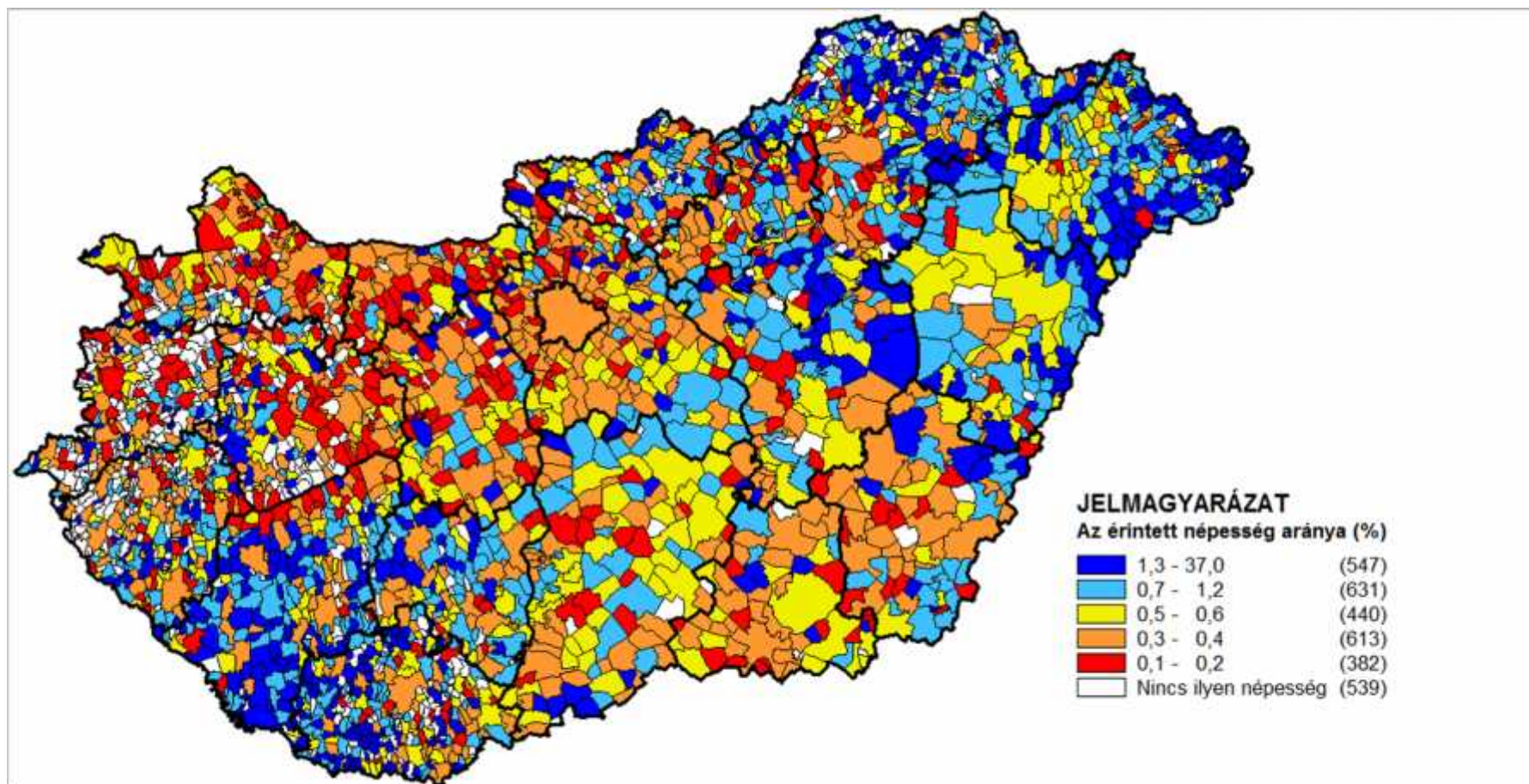
Dél-Alföld: 126,8%, Észak-Alföld: 95,4% (Sz.-Sz.-B.: 79,4%), országos átlag: 115,9%

A cigány/romani/beás népesség aránya a teljes népességen belül (Népszámlálás, 2011)

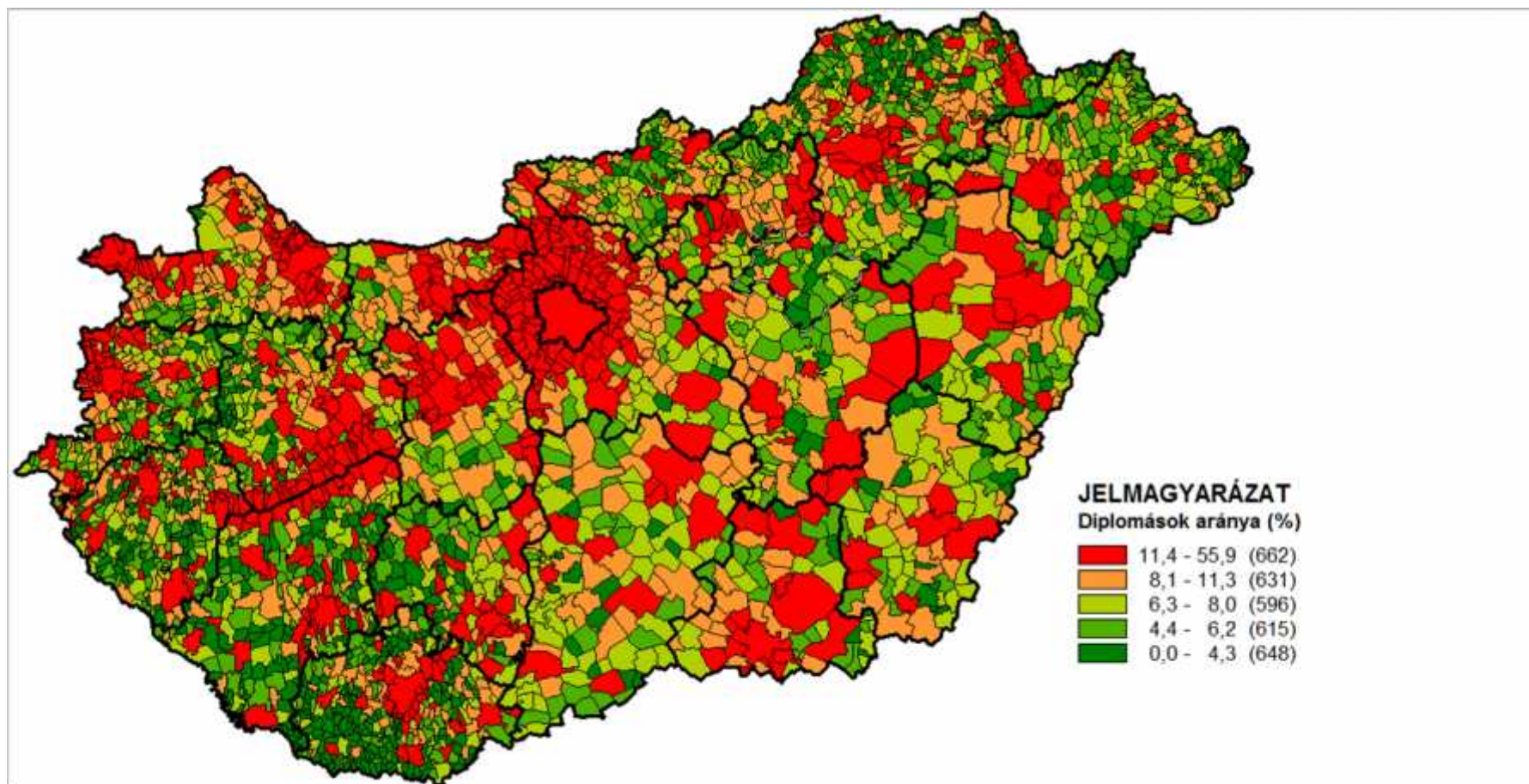

Dél-Alföld: 2,0%, Észak-Alföld: 5,5% (Sz.-Sz.-B.: 8,0%), országos átlag: 3,2%

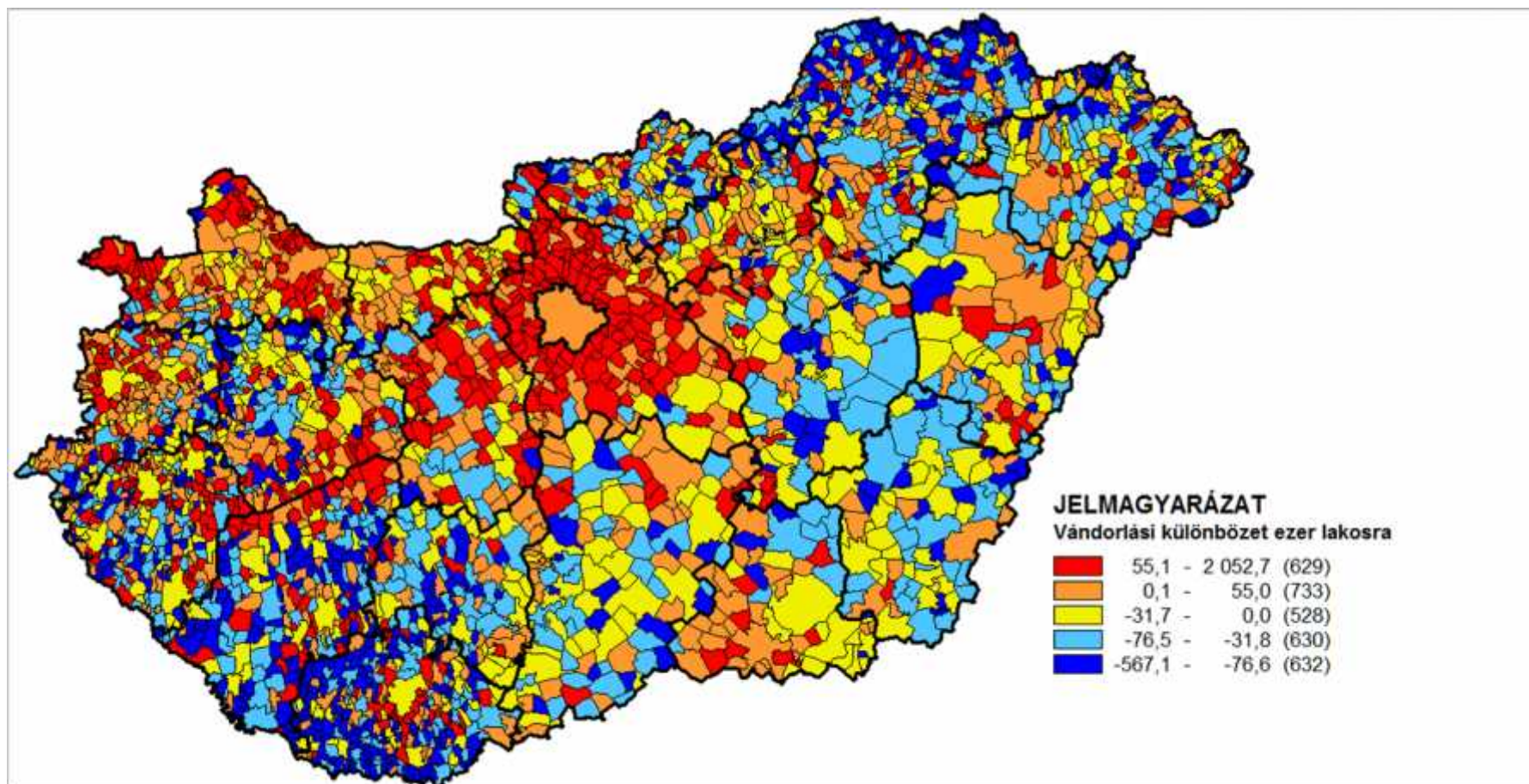
Az általános iskola első évfolyamát el nem végző, 10 éves és idősebb népesség, a megfelelő korúak százalékában (Népszámlálás, 2011)

Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel rendelkező, 25 éves és idősebb népesség, a megfelelő korúak százalékában (Népszámlálás, 2011)

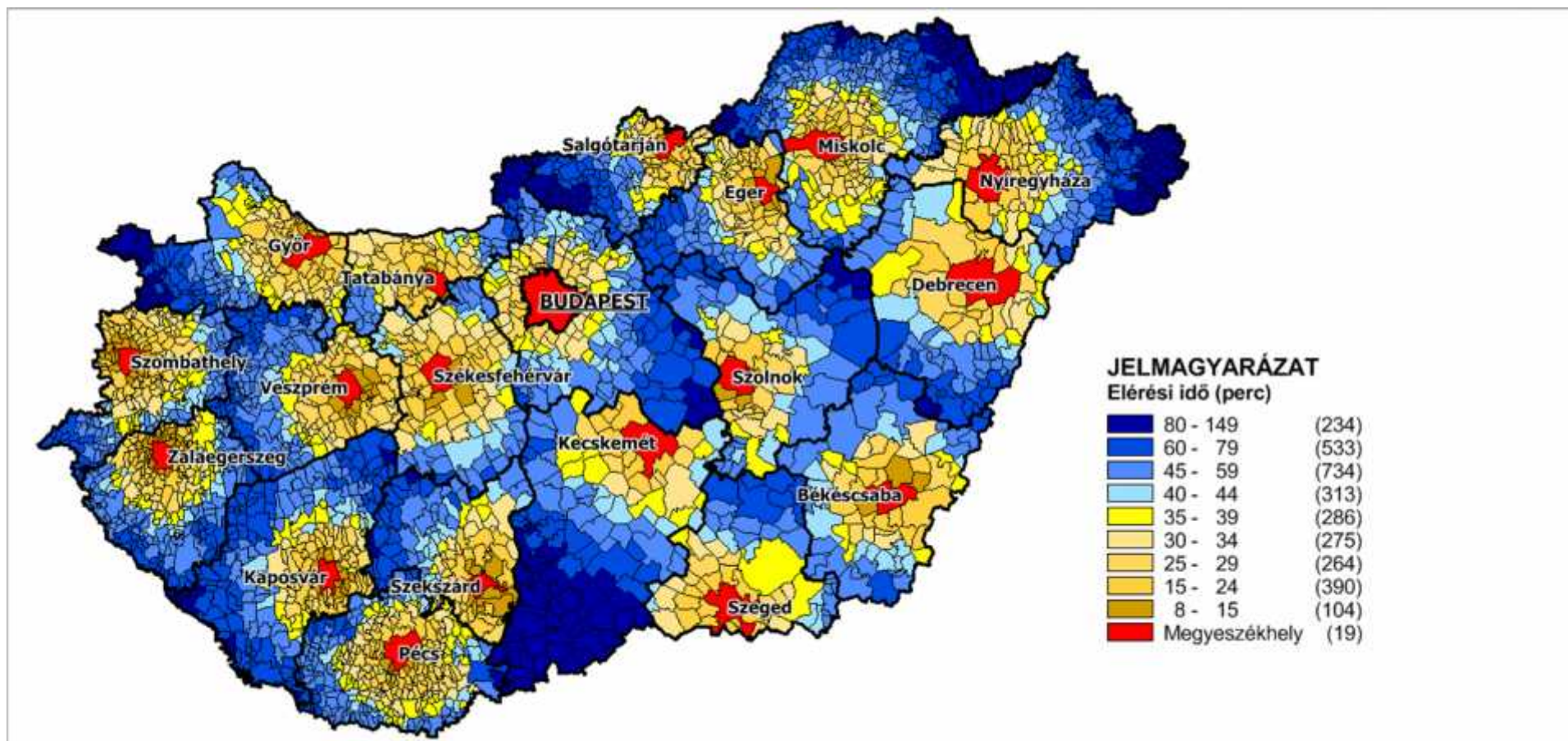

Az ezer lakosra jutó vándorlási különbözet 2001-2011 között (Népszámlálás, 2011, fő)

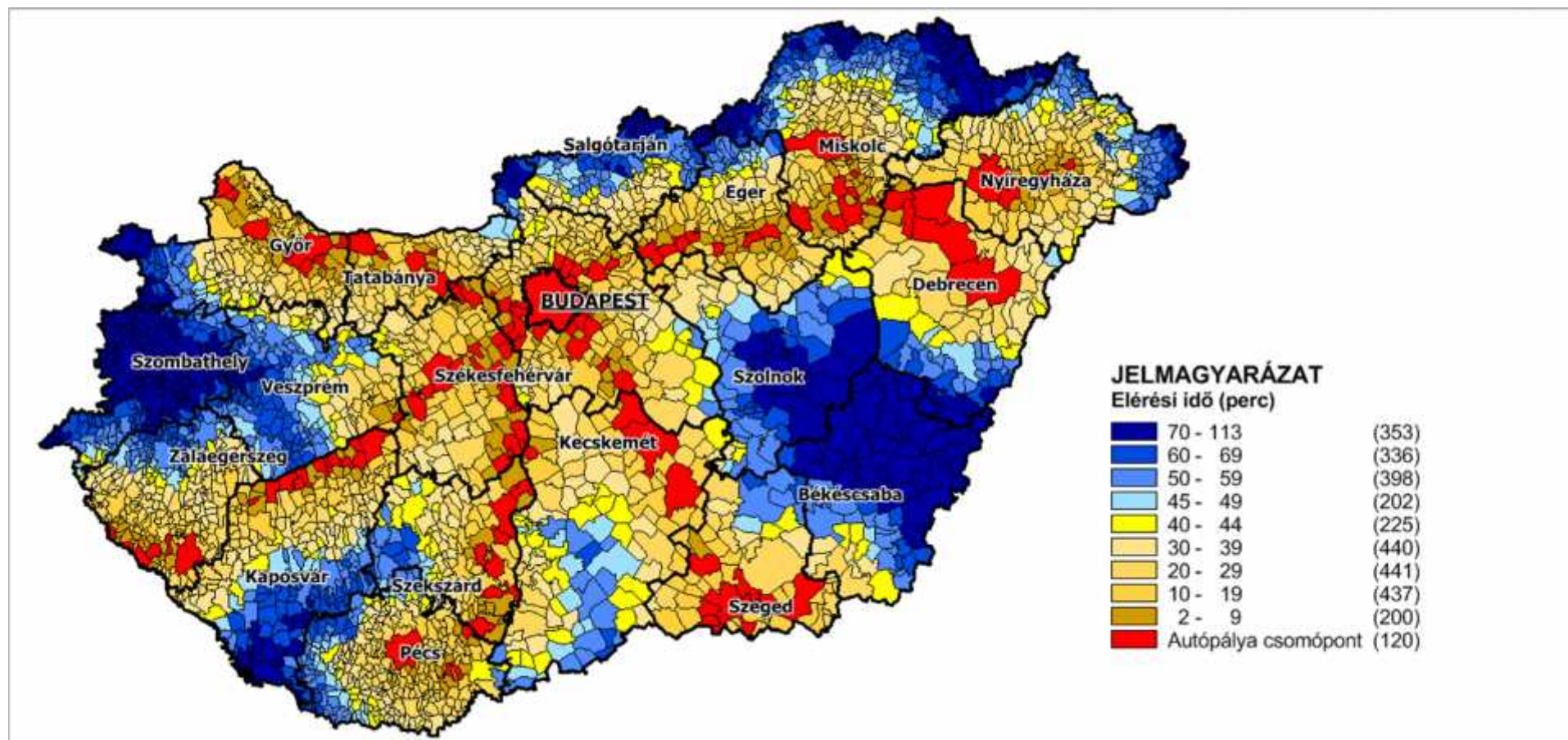

Dél-Alföld: -5,44, Észak-Alföld: -14,44 (Sz.-Sz.-B.: -30,77), országos átlag: 0

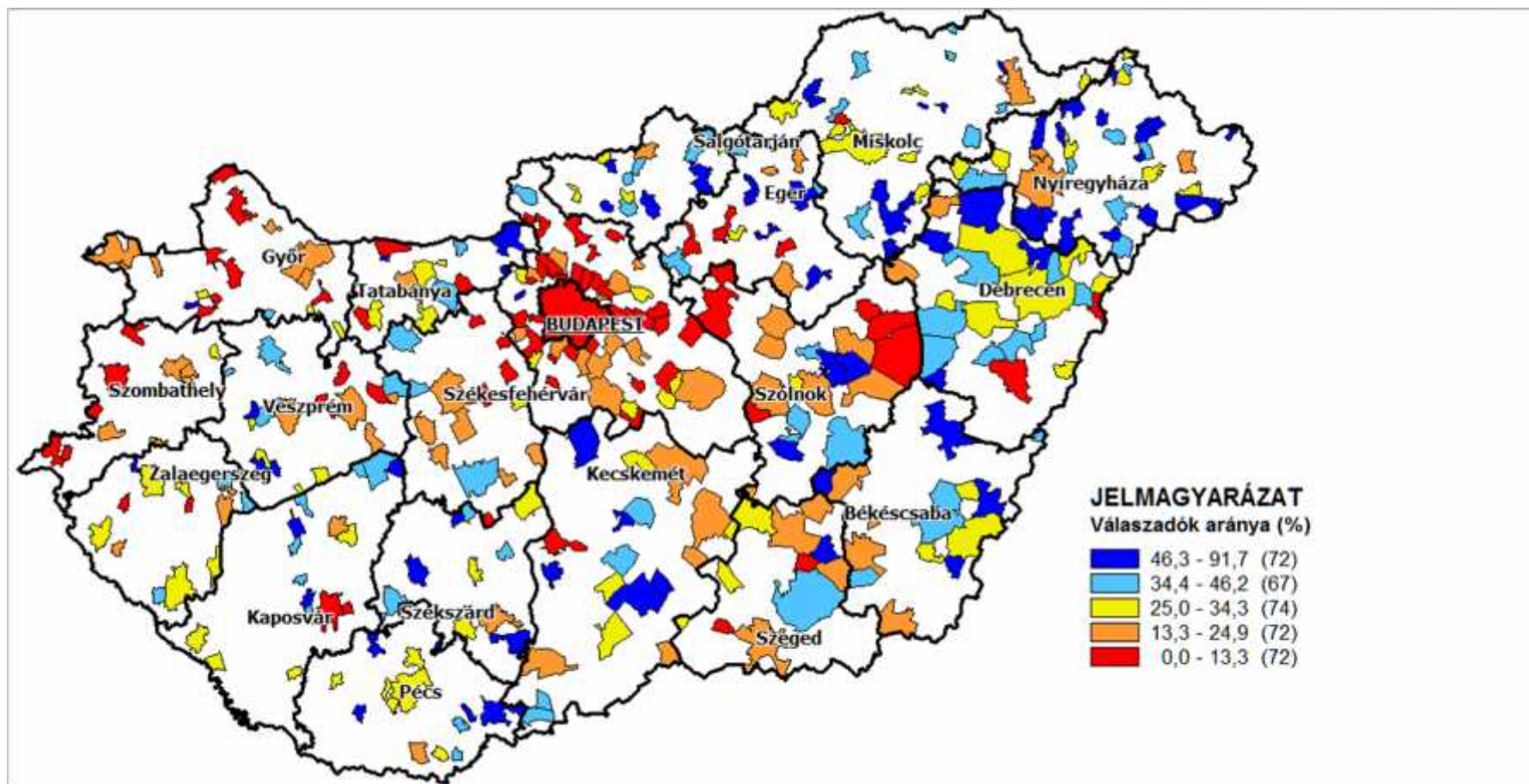
Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza percben a megyeszékhelyig (2013)

Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben autópálya csomópontig (2013)

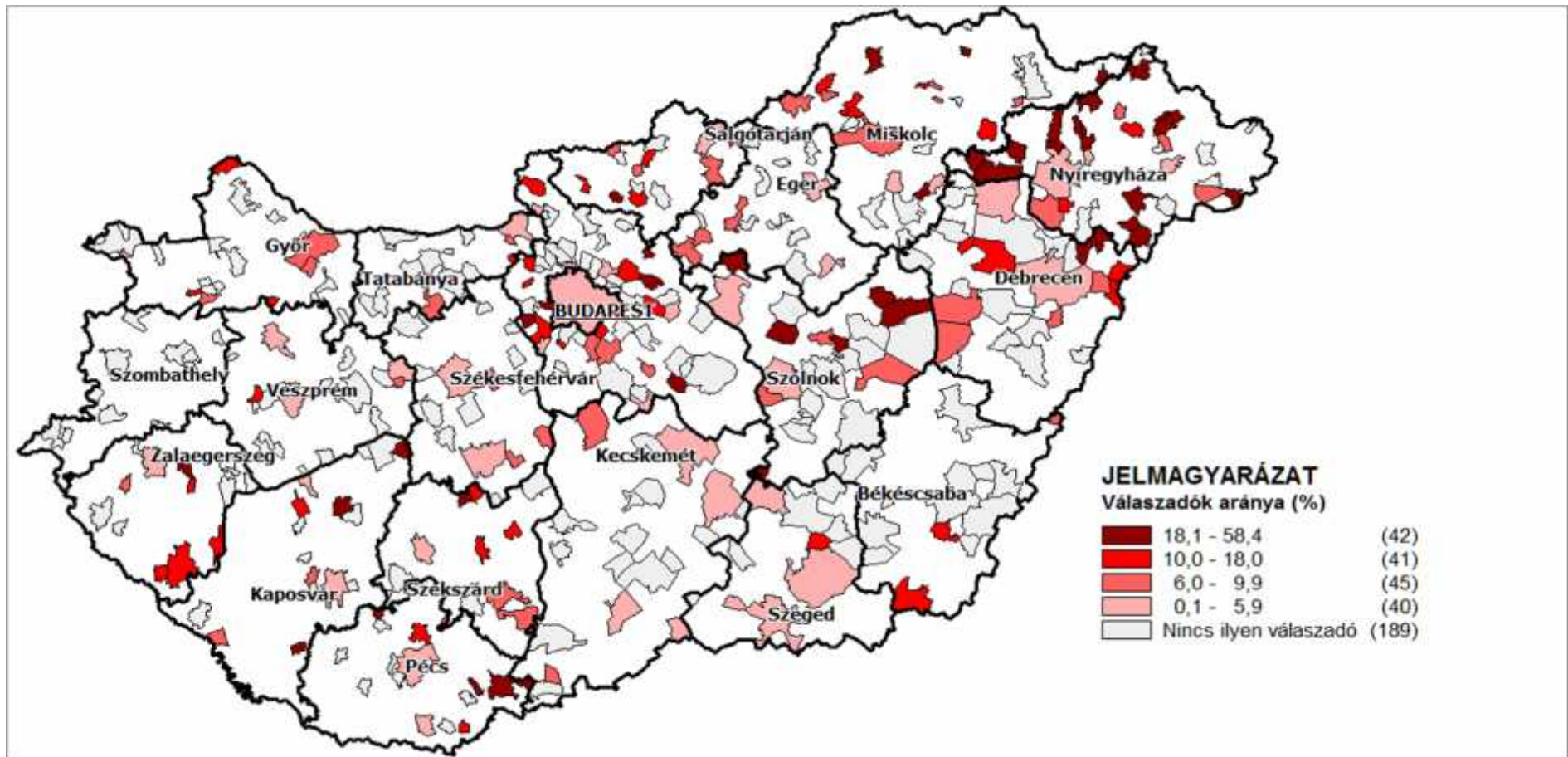

**„Volt-e eddigi élete során bármikor munkanélküli
(regisztrált, nem regisztrált vagy mindkettő)?”**

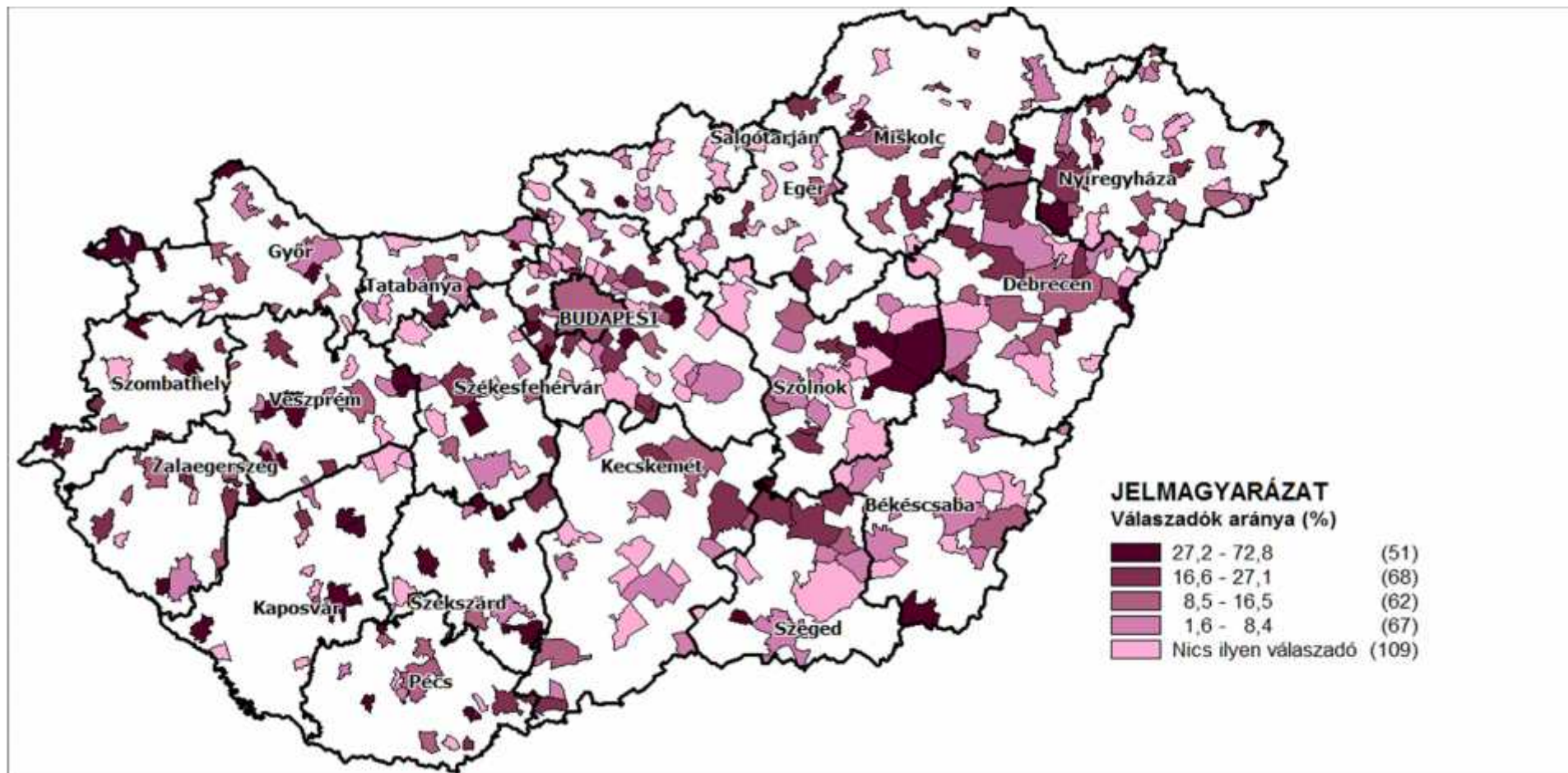
Alföld átlaga: 32,3%, országos átlag: 25,3% (N=8.000)

„Véleménye szerint lesz-e valaha olyan munkája, amely legalábbis megközelíti azt amire vágyik?” – ötfokozatú skála, az „egyáltalán nem” lehetőséget bejelölők aránya

Alföld átlaga: 6,14%, országos átlag: 4,85% (N=8.000)

„Amennyiben lenne lehetősége arra, hogy külföldön tanuljon, dolgozzon, hajlandó lenne-e elhagyni az országot hosszabb-rövidebb időre?” – az „igen, akár végleges letelepedés céljából is” választ adók aránya

Alföld átlaga: 9,9%, országos átlag: 11,9% (N=8.000)

A munkanélküliség hatásai:

1. **Anyagi probléma keletkezik:** tartalékok felélése
2. **Fel nem vállalt státusz keletkezik:** frusztráció, szégyenérzet – családon belüli konfliktusok, válás
3. **Megrendül az identitás:** feleslegesség érzése, önbizalomvesztés
4. **Életvitelbeli, alkalmazkodási nehézségek:** az IDŐ („Milyen nap van?”) és a TÉR (otthon maradás) megrendülése
5. **Egészségi állapot változása:** 4-6 hónapig javul (objektív és szubjektív is), majd romlik (pszichoszomatikus zavarok, szenvedélybetegségek)
6. **A munkanélküliség károsító hatásai irreverzibilissé válnak:** alkoholizmus, család szétesése, szakmai tudás megkopása

Differenciáltan jelentkező hatások: nincs két egyforma munkanélküli, főleg a nem és az életkor fontos tényező.

Meghatározó a család mérete, szerkezete és kulturális háttére (munkához való viszony, szubkultúrák) is a túlélési stratégiák kialakításában.

A munkanélküliség lélektanára vonatkozó elméletek:

- **Jahoda funkcionális elmélete** szerint az egyén mentális egészségének a fenntartásához megfelelő szociális környezetre van szükség.
Ennek alapeleme a munka, mert meghatározza az időstruktúrát, a társas kapcsolatokat, az életcélokat, a státuszt és az identitást, aktivitásra készlet, közös élményeket ad, sikerélményt biztosít
Munkanélküliség esetén ezek hiánya eredményez destruktív pszichés hatásokat (izoláció stb.).
- **Warr vitaminmodellje:**
A lelki egészség megőrzéséhez szükségesek adott környezeti tényezők, ezek vitaminként funkcionálnak.
C-vitamin (minél több, annál jobb): pénz, biztonság stb.
A és D vitamin (kell, de túlzott mennyiségben ártalmas): változatosság, ellenőrzés, képességek használata, társas kapcsolatok stb.
A munkanélküli nem, vagy csak részben jut hozzájuk.
- **Fryer cselekvési esélytelenség elmélete:**
A munkanélküliség mentális egészségre gyakorolt kedvezőtlen hatását szerinte nem a pszichológiai, hanem az anyagi depriváció okozza.
A negatív következmények a szegénységgel függenek össze, mivel az amúgy aktív egyént meggátolja a cselekvésben, elbizonytalanítja, tervezhetetlenné teszi a jövőjét, mert megfosztja az eszközeitől.

- **„Hullámvasút-modell” (Borgen-Amundson):**

A munkanélküliek a munkanélküliséget változó érzelmi dinamikával dolgozzák fel, és ez időben három fázisra bontható:

„gyász munka” – a munkahely elvesztése, amely az elutasítás, tagadás, düh, alkudozás, depresszió, beletörődés érzelmi stádiumait hozza.

álláskeresés – kezdeti nagy lendület, erőforrások mozgósítása, de kudarc(ok) esetén elhal.

kiégés – képtelen elhelyezkedni, ezért fásultság, frusztráció, apátia.

- **Pszichoszociális krízis/átmenet elmélete (Erikson/Székely):**

Az egyén társadalmi integrációja és szerepei, illetve életkörülményei a munkanélküliség esetében hirtelen megváltoznak, már nem válnak be az eddigi alkalmazkodási stratégiák.

Az életet nyolc életszakaszra lehet felosztani, ezekben az egyén fejlődése a jellemző pszichoszociális viszonyokon múlik. Minden egyes stádiumnak megvan a maga életfeladata, problémája, konfliktusa, amellyel az egyénnek meg kell küzdenie, hogy felkészülhessen a következő pszichoszociális feladatra. Ha az egyén pszichoszociális fejlődése megfelelő volt (elsajátította a megfelelő megküzdési formákat), akkor meg tudja oldani a krízist.

Kulcskérdés az **alkalmazkodás, a belső változás**: ezeket kell a segítő munka középpontjába állítani az erőforrások és korlátok egyéni felmérésével.

A munkaerőpiacra történő visszaintegrálódást akadályozó tényezők:

- alulképzettség,
- szocializációs hiányosságok,
- egészségi állapot megrendülése,
- feketegazdaságban való részvétel,
- diszkrimináció elszenvedése (életkor, bőrszín),
- lakhatási problémák,
- szenvedélybetegség, depresszió,
- önbizalomhiány, elbizonytalanodás, beszűkült érdeklődés,
- izolálódás (társas kapcsolatok, támogató családi háttér hiánya),
- passzivitás mint életforma,
- munkavégzés elutasítása,
- önérvényesítés hiánya.

Ügyféltípusok (Berg, 1998) – tkp. motivációs szintek:

- **Látogató típus:** akinek tanácsolták, hogy kérjen segítséget, vagy külső nyomásra érkezik (kötelezett) és igazából nem is akar semmit.
- **Panaszos típus:** Lelkiállapotát az „Ebben a mai világban...” stílus jellemzi – előkerülnek a témával érintőlegesen sem kapcsolatos panaszok.
- **Vevő típus:** aki tényleg akar valamit. Felismerhető onnan, hogy konkrét kérdése, célja van, vagy ha nem is tudja pontosan, milyen munkát végezne, nyitott, érdeklődő, kooperatív.

Nem lehet rögtön motiválni, de kideríthetők a motivációk: miért akar/nem akar dolgozni stb. – CÉL AZ ÉRDEKELTTÉ TEVÉS (alternatívák, pozitív kivételek, a minták adaptálása).

Nem mindegy...

Egy ember napszálltakor a néptelen mexikói tengerparton kószált. Séta közben észrevett egy másik férfit a messzeségben. Közelebb érve látta, hogy az odavalósi illető fáradhatatlanul hajladozik, és valamit a vízbe dobál. Miután még jobban megközelítette, megállapította, hogy a mexikói a dagály által partra mosott tengeri csillagokat szedegeti össze, és egyenként visszahajítja őket az óceánba.

Az idegen elképedt.

- Jó estét, uram! - szólította meg a férfit. - Azon tűnődtem, hogy min fáradozik itt.
- Visszadobom ezeket a tengeri csillagokat a vízbe. Tudja, a dagály partra vetette őket, és ha nem segítek rajtuk, elpusztulnak oxigén nélkül.
- Értem, de hát százával hevernek itt a fövényen. Ekkora tömeget nem tud visszajuttatni a vízbe. Meg aztán gondoljon csak bele: nyilván ugyanez a helyzet végig a parton, sok száz kilométeren át. Akárhogy töri magát, nem lesz látszatja a munkájának.

A mexikói elmosolyodott, lehajolt, felvett egy újabb tengeri csillagot, és a hullámok közé dobta.

Ennek az egynek mégsem mindegy!

(Jack Canfield és Mark V. Hansen)

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

***KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ
FIGYELMET!***